

FRI-2B.312-1-NS -02

LEGAL GROUNDS OF PROTECTION OF THE LABOR RIGHTS OF REFUGEES

Assoc. prof. Elitsa Kumanova, PhD

Department of Public Law, Faculty of Law

University of Ruse "Angel Kanchev"

E-mail: ekumanova@uni-ruse.bg

Galena Stefanova - PhD student

Department of Public Law, Law Faculty

University of Ruse "Angel Kanchev"

E-mail: gstefanova@uni-ruse.bg;

Abstract: *The right of labour is a fundamental right of citizens, guaranteed in international treaties and national regulations. Refugees' right to work is directly dependent on their status. Council Directive 2001/55/EC of 20 July 2001 on minimum standards for the granting of temporary protection that foreigners benefiting from temporary protection have the right to work and vocational training. The Labor Migration and Labor Mobility Act regulates different legal regimes depending on origin and nationality.*

Keywords: *right of labour, refugees, labour mobility*

INTRODUCTION

В Преамбюла на Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) държавите – членки заявяват решимостта си за осигуряване на икономически и социален прогрес, посредством общи действия и премахване на бариерите, които разделят Европа. Тези принципи следва да са водещи и при разрешаването на най-голямата бежанска криза в съществуването на ЕС през последното десетилетие като се приложат нормите на международното хуманитарно право. Дял V ДФЕС е посветен на пространството на свобода, сигурност и правосъдие, като регулира политиките относно контрола на границите, убежището и имиграцията, както и политиката на съдебно сътрудничество по гражданскоправни въпроси. Тези институционализирани политики зачитат основните права, основават се на солидарност между държавите членки и се стремят да бъдат справедливи спрямо гражданите на трети страни.

EXPOITION

1. Съвременните принципи на закрила на бежанците се полагат в Женевската конвенция за статута на бежанците, приета от Организацията на обединените нации през 1951 г. Женевската конвенция официално признава някои от принципите, установени в правните актове, отнасящи се до бежанците преди Втората световна война – споразуменията от 1926 г. и 1928 г., конвенциите от 1933 г. и 1938г. в рамките на Лигата на нациите.¹⁶ След края на Втората световна война Международната бежанска организация помага на седем милиона човека да се завърнат по домовете си и осигурява преселването на един милион бежанци в нови страни по света. През 1948 г. е приета Всеобщата декларация за правата на човека, а една година след това, през 1949 г., Четвъртата от Женевските конвенции относно закрилата на цивилни, попаднали в конфликт.

Женевската конвенция за статута на бежанците полага основните принципи, които служат за база на националните законодателства в областта на бежанския статут. Конвенцията обобщава и доразвива съществуващите международни актове. Други международни актове на хуманитарното право, които се отнасят до закрилата на бежанците, са Конвенцията на

¹⁶ URL:https://avalon.law.yale.edu/20th_century/leagcov.asp (Посетена на 20.10.2023).

Организацията за африканско единство, приета през 1969 г., Картаженската декларация от 1984 г. относно бежанците, Декларацията от гр. Бразилия от 2010 г. Конвенцията за правата на детето от 1989 г. предвижда, че всяко дете, искащо бежански статут, има право на закрила и хуманитарна помощ.¹⁷

Принципите на защитата на бежанците са изложени в Преамбюла на Конвенцията за статута на бежанците и се отнасят до признаването на необходимостта от упражняването на техните основни права и свободи във възможно най-голяма степен. Бежанците са субекти на т. нар. социални грижи по отношение на жилищно настаняване, обществено осигуряване, социални помощи, трудови права и социални осигуровки.¹⁸

Европейската конвенция за правата на човека и основните свободи¹⁹ също предвижда закрила срещу принудително връщане в ситуации на заплаха за живота и свободата, без ограниченията на Конвенцията от 1951 г. Повечето от основните права, свързани със закрилата на бежанците са част от основните права, посочени във Всеобщата декларация за правата на човека от 1948 г. - право на живот, свобода и сигурност; право да се търси и получи убежище; свобода срещу изтезание, жестоко, нечовешко или унижително отношение или наказание; свобода срещу робство; свобода на мисълта, съвестта и религията; свобода срещу произволен арест и задържане; свобода срещу произволна намеса в личния живот, дома и семейството; свобода на мнение и на изразяване; право на образование; право на участие в обществения културен живот. По време на конфликт или граждански размирици, лицата, чиито основни човешки права са заплашени, напускат домовете си, отивайки в друга страна, като по този начин сигурността и закрилата на родината вече не съществува. Задача на Върховния комисар на Организацията на обединените нации за бежанците (ВКБООН) при осигуряването на международна закрила, е да гарантира, че държавите са запознати и действат съобразно поетите задължения, като осигуряват закрила на бежанците и лицата, търсещи убежище. Приемащата страна е, на първо място, отговорна за закрилата на бежанците и 145-те държави, страни по Конвенцията и/или Протокола са задължени да изпълняват разпоредбите им.

2. През последните десетилетия Европейския съюз засили своята нормотворческа дейност по отношение на стандартите за международна закрила. Правото на Европейския съюз регулира закрилата на правата на бежанците чрез различни регламенти и директиви, като по-важните от тях са следните²⁰:

- Регламент № 513/2014/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 април 2014 г. за създаване на инструмента за финансово подпомагане на полицейското сътрудничество, предотвратяването и борбата с престъпността и управлението на кризи като част от Фонд „Вътрешна сигурност“.

- Регламент (ЕС) № 514/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 16 април 2014 г. за определяне на общи разпоредби за Фонд „Убежище, миграция и интеграция“ и за инструмента за финансово подпомагане на полицейското сътрудничество, предотвратяването и борбата с престъпността и управлението на кризи.

- Регламент (ЕС) № 516/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 16 април 2014 г. за създаване на Фонд „Убежище, миграция и интеграция“ и за изменение на Решение № 2008/381/ЕО на Съвета и отмяна на решения № 573/2007/ЕО и № 575/2007/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и на Решение № 2007/435/ЕО на Съвета.

- Директива 2008/115/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 декември 2008 година относно общите стандарти и процедури, приложими в държавите-членки за връщане на незаконно пребиваващи граждани на трети страни прокламира принципа на „забрана за връщане“, висши интереси на детето, семеен живот и здравословно състояние. При

¹⁷ URL: https://www.unicef.org/bulgaria/sites/unicef.org.bulgaria/files/2018-09/CRC_bg.pdf (Посетена на 20.10.2023).

¹⁸ URL: <https://www.unhcr.org/bg/220-bgresursikonvenciikonvenciya-za-bezhancite.html> (Посетена на 20.10.2023).

¹⁹ URL: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_bul (Посетена на 20.10.2023).

²⁰ URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/> (Посетена на 22.10.2023).

прилагането на настоящата директива държавите-членки надлежно вземат предвид висшите интереси на децата.

- Директива 2011/95/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2011 година относно стандарти за определянето на граждани на трети държави или лица без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила, за единния статут на бежанците или на лицата, които отговарят на условията за субсидиарна закрила, както и за съдържанието на предоставената закрила, регламентира условията за определяне на едно цивилно лице като бежанец.

Правото на работа на бежанците е в пряка зависимост от техния статут. Правото на труд е основно право на гражданите, гарантирано в международни договори и национални разпоредби. Директива 2001/55/ЕО на Съвета от 20 юли 2001 г. относно минималните стандарти за предоставяне на временна закрила, според която чужденците, ползващи се с временна закрила, имат право на работа и професионално обучение. Законът за трудовата миграция и трудовата мобилност урежда различни правни режими в зависимост от произхода и националността.

2. Съдържанието на икономическите права има своето изначално основание в манифестирането на удовлетворение от образователни, културни, медицински, туристически и други нужди. Според Всеобщата декларация за правата на човека идеалът за свободна човешката личност, наслаждаваща се на граждански и политически свободи и свободата от страх и нужда, може да бъде реализирана само, ако се създадат условия, при които всеки да се наслаждава на техните икономически, социални и културни права, както и техните граждански и политически права, държавата гарантира правата и свободите на гражданите, залегнали в конституцията и закони, предвидени от международните задължения на държавата.

Правата на човека са присъщи за всички човешки същества още по рождение. Претенцията за човешките права в основата си е морална претенция, която се основава на морални ценности. Правото на живот всъщност означава, че на никой не е позволено да отнема живота – би било грешно да го направи. Всички ние съзнаваме, по наш собствен начин, че има някои аспекти в нашия живот, в нашето битие, които би трябвало да са неприкосновени и че на никой не би трябвало да е позволено да ги наруши, защото те са от съществено значение за нашата същност, за това кои сме ние и какви сме. Тези аспекти са ключови за нашата хуманност и нашето достойнство. Без правата на човека ние не можем да постигнем пълния си потенциал. Правата на човека просто екстраполират това разбиране на индивидуално ниво за всяко човешко същество на планетата.

Две са основните ценности, залегнали в основата на идеята за правата на човека - човешкото достойнство и равенството. Правата на човека могат да бъдат разбрани като определящи основни стандарти, които са необходими за достоен живот и тяхната универсалност произлиза от факта, че поне в това отношение всички хора са еднакви. Не можем и не бива да допускаме дискриминация между хората. Тези две убеждения или ценности са всъщност всичко, което ни печели убедително за каузата на правата на човека и те трудно могат да срещнат опоненти. Поради тази причина правата на човека получават подкрепата на всяка отделна култура по света, на всяко цивилизовано управление и всяка разпространена религия. Общоприето е становището, че държавната власт не може да бъде неограничена или абсолютна - тя трябва да е ограничена поне до степен, в която всички индивиди под нейната юрисдикция да имат възможността да живеят при определен минимум от изисквания за човешко достойнство.

Социалната политика на държавата като фактор за нарастване на заетостта е пряко свързана с използването на редица инструменти и лостове, с които се оказва помощ при подготовката и квалификацията на работниците, стимулиране на работодателите при откриване на нови работни места, въвеждане на някои ограничения при използването на неквалифициран труд, определяне границите на минималната работна заплата и пр. Като неразделна част от социалната политика на държавата са мерките за стимулиране или ограничаване на емиграцията и имиграцията на работна сила.

REFERENCES

Mruchkov, V. (2020) Social rights of Bulgarian citizens. Sofia, Ciela. (**Оригинално заглавие:** *Мръчков, В. (2020) Социални права на българските граждани. София, изд. „Сиела“.*)

Kolarov, E. (2014). Problems of ensuring public order in the light of the practice of the Supreme Administrative Court Collection of reports "100 years of the Supreme Administrative Court" Sofia, University Press "St. Kliment Ohridski" (**Оригинално заглавие:** *Коларов, Е. (2014). Проблеми на гарантирането на обществен ред в светлината на практиката на Върховния административен съд Сборник доклади "100 години Върховен административен съд" София, УИ "Св. Климент Охридски"*).

Kumanova E., G. Stefnova (2022). The right of labour in the context of economic rights. Proceedings of University of Ruse-2022, volume 61, book 7.1.

URL: <https://www.coe.int/bg/web/compass/the-universal-declaration-of-human-rights/> (Посетена на 28.08.2023).

URL: <https://www.coe.int/bg/web/compass/european-social-charter> (Посетена на 28.08.2023).

URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=CELEX:12012E/TXT> (Посетена на 28.08.2023).

URL: <https://www.coe.int/bg/web/compass/international-covenant-on-economic-social-and-cultural-rights> (Посетена на 28.08.2023).

Докладът отразява резултати от работата по проект No 2023-ЮФ-01, финансиран от фонд „Научни изследвания“ на Русенския университет.“